

ΒΗΜMagazino

WOMEN'S ISSUE

ΖΗΤΩ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ!

ΩΠΑ!... ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΑΙ
ΚΑΠΟΙΟΙ ΑΝΤΡΕΘ ΕΔΩ,
ΕΝΤΑΚΘΕΙ;

ApkaS

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΥ ΑΓΩΝΙΖΟΝΤΑΙ, ΕΞΕΛΙΣΣΟΝΤΑΙ, ΓΟΗΤΕΥΟΥΝ, ΚΥΡΙΑΡΧΟΥΝ
ΕΠΙΛΕΞΑΜΕ ΤΙΣ ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ,
ΤΩΝ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ, ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ, ΤΗΣ ΜΟΔΑΣ, ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΗΣ ΘΛΑΕΟΡΑΣΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 04 Εβδομάδα
- 06 Θηλυκή εξουσία
- 10 Οι γυναίκες του Λούβρου
- 12 Ελεωνόρα Ζουγανέλη
- 18 Ελίζαμπεθ Στράουτ
- 20 Κωνσταντίνα Σκαναβή
- 22 Μαρία Συρεγγέλα
- 24 Δώρα για εκείνη
- 28 Τζεν Ψάκη
- 30 Κατερίνα Παναγοπούλου
- 34 Ραχήλ Ράζα
- 35 Καρολίνα Μέρμηνγκα
- 36 Evangelia
- 38 Το τραπέζι της
Καθαράς Δευτέρας
- 40 Boho Chic
- 42 Δανάη Μιχαλάκη
- 45 Αρκτικό φως
& Bentley Bentayga
- 46 Ευρωπαϊές περιηγήτριες
στην Ελλάδα
- 49 Γυναίκες στην πρώτη γραμμή
- 50 Θ for Θαναθάκηθ, του Αρκά

Editorial

ΖΗΤΩ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ!

Ενα αφιέρωμα στη Γυναίκα είναι τώρα περισσότερο επίκαιρο και ίσως πιο αναγκαίο από ποτέ.

Ενα BHMAGAZINO γεμάτο εκρηκτικά, αισιόδοξα χρώματα, με κυρίαρχο το ροζ. Το ένθετο περιοδικό της εφημερίδας «Το Βήμα της Κυριακής» είναι αφιερωμένο αποκλειστικά στη Γυναίκα. Στο ωραιότερο και πιο ενδιαφέρον πλάσμα επάνω στη Γη. Διότι, όπως έλεγε ο μεγάλος Βίκτωρ Ουγκό: «Η Γυναίκα είναι το ύψιστο των ιδανικών». Η Γυναίκα που ξεκινάει ίσως δειλά κάποιες φορές στα πρώτα της βήματα, στη συνέχεια όμως εξελίσσεται, γοητεύει και τελικά κυριαρχεί. Ενα αφιέρωμα στη Γυναίκα (με αφορμή την αυριανή Παγκόσμια Ημέρα) είναι τώρα περισσότερο επίκαιρο και ίσως πιο αναγκαίο από ποτέ. Τα σκάνδαλα των σεξουαλικών παρενοχλήσεων, κακοποιήσεων και βιασμών δεν θα είχαν αποκαλυφθεί αν μια υπερήφανη, τολμηρή γυναίκα όπως η πρωταθλήτρια της ιστιοπλοΐας Σοφία Μπεκατώρου δεν αποφάσιζε να μιλήσει. Το ελληνικό #MeToo κρύβει μέσα του τραγικές ιστορίες. Είμαστε όλοι και κυρίως όλες εδώ για να ακούσουμε, να μάθουμε και τελικά να βοηθήσουμε. Το εξώφυλλο του BHMAGAZINO που είναι αφιερωμένο στη ΓΥΝΑΙΚΑ «υπογράφει» αυτή την Κυριακή ο καλύτερος. Ο διεθνούς φήμης σκιτσογράφος και συγγραφέας Αρκάς. Ο άνθρωπος ο οποίος ασχολείται εδώ και πολλά χρόνια με την τέχνη των κόμικς θα βρίσκεται κάθε Κυριακή κοντά σας. Ο αγαπημένος Θανασάκης, η μαμά του, η Σίσου, η Ρόζα σε... νέες θριαμβευτικές περιπέτειες μέσα από την τελευταία σελίδα του BHMAGAZINO. Ξεκινάμε λοιπόν σήμερα με αισιόδοξία ρίχνοντας «κλεφτές ματιές» σε στιγμές γεμάτες παιδική αθωότητα. Με πρωταγωνίστριες γυναίκες που η ομορφιά, όλο αυτό που εκπέμπουν, μένει αναλλοίωτο στον χρόνο. «Η ομορφιά των γυναικών που αλλάζουν τη ζωή μένει στα ποιήματα που γράφτηκαν γι' αυτές ρόδα αισθαλή αναδίδοντας το ίδιο άρωμά τους ρόδα αισθαλή, όπως αιώνες τώρα λένε οι ποιητές» σημειώνει ο Τίτος Πατρίκιος...

Μαργαρίτα Σφέτσα
Διευθύντρια BHMAGAZINO
msfetsa@alteregomedia.org

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ ΜΜΕ ΑΕ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΑΝΤΩΝΗΣ Β. ΚΑΡΑΚΟΥΣΗΣ

BHMAGAZINO

Εβδομαδιαίο περιοδικό που κυκλοφορεί κάθε Κυριακή με **ΤΟ ΒΗΜΑ** www.vimagazino.gr, e-mail: vimagazino@tovima.gr
ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ **ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΦΕΤΣΑ** CREATIVE ART DIRECTOR Πάννης Κούρτης ART DIRECTOR Τάσος Φαρμάκης
ASSISTANT ART DIRECTOR Ερη Κουτρουμάνη ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΥΛΗΣ Κατερίνα Κολιού ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ Μαρίλένα Αστραπέλλου, Ερη Βαρδάκη, Κοσμάς Βίδος, Παναγιώτης Γιαννάς, Πάννης Ζουμπουλάκης, Μάρκος Καρασαρίνης, Αντώνης Καρπετόπουλος, Νηάνα Καρτσαγκούλη, Αλέξανδρος Καψάλης, Βαγγέλης Κιούσης, Τάσος Μανικίδης, Νατάσα Μπαστέα, Γιώργος Νάστος, Άρης Ραβανός, Λευτέρης Τρίγκας, Γιώργος Χούνης GRAPHICS Μάκης Θεοφύλλου PHOTO EDITOR Ευτυχία Κυδωνάκη
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ Πέννυ Λάγκα Τηλ. 210-7547.059 plagka@alteregomedia.org ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ Λίλη Ξενάκη Τηλ. 210-7547.063 lxenaki@alteregomedia.org ΥΠΟΔΟΧΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ Χριστίνα Βατού Τηλ. 210-7547.054 chvatou@alteregomedia.org

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΜΑΡΚΟ ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗ

Η απόλυτη σύγχρονη σειρά για τη γοητεία της εξουσίας και τον αγώνα για την κατάκτησή της ήταν αναμφίβολα το «Game of Thrones». Ωμά ρεαλιστές, προτιμώντας την υποταγή των αντιπάλων τους διά της πανουργίας και της ίντριγκας, αλλά αρκούντως κυνικοί ώστε να ενδώσουν στο έγκλημα, αν αυτός ήταν ο τρόπος για να φτάσουν στον σκοπό τους, οι πρωταγωνιστές του δεν γνώριζαν άλλον νόμο από αυτόν του δυναστικού συμφέροντος. Ωστόσο, για τον προσεκτικό παρατηρητή της σειράς (και τους αναγνώστες των βιβλίων του Τζορτζ Ρ.Ρ. Μάρτιν όπου βασίστηκε), στις ύστερες σεζόν υπήρχε μια εμφανής διαφορά. Τα ήνία της εξουσίας περνούσαν από μια γηραιότερη γενιά προς μία νεότερη – και η πρωτοβουλία από τους άνδρες στις γυναίκες. Το μήνυμα έμοιαζε ξεκάθαρο. Μέθυσοι σαν τον Ρόμπερτ Μπαράθεον, εμμονικοί σαν τον Στάνις, παρανοϊκοί σαν τον Τζόφρι, υστερόβουλοι σαν τον Τάιγουιν Λάνιστερ, διπρόσωποι σαν τον Γουόλντερ Φρέι είχαν φέρει το Γουέστερος στο χείλος της αβύσσου. Ήταν πλέον η ώρα μιας σειράς ικανών, έξυπνων και αδέστακτων γυναικών όπως η Ντενέρις Ταργκάριεν, η Σάνσα Σταρκ, ακόμη και η Σέρσεϊ Λάνιστερ, να ανέλθουν στον θρόνο και να κυβερνήσουν, αν όχι χρηστά, τουλάχιστον αποτελεσματικά. Μένει να δούμε αν ο Μάρτιν διαφοροποιηθεί στα εναπομείναντα βιβλία από τις τελικές επιλογές των τηλεοπτικών παραγωγών, στο μεταξύ, όμως, βλέπουμε μια παρόμοια εναλλαγή να εκτυλίσσεται σε ζωντανή μετάδοση στην παγκόσμια σκηνή. Πρώτα ήταν η Νεοζηλανδή Τζασίντα Αρντερν το 2017, έπειτα η Δανή Μέτε Φρέντρικσεν και η Φινλανδή Σάνα Μάριν το 2019, για να ακολουθήσει η Εσθονή Κάγια Κάλας τον περασμένο Ιανουάριο. Νέες και δυναμικές, μοιάζουν να ενσαρκώνουν με την πρωθυπουργία τους μια ανανεωτική προσέγγιση της διακυβέρνησης.

Ηγεσία με ενσυναίσθηση

Σε μια στιγμή που λαϊκιστές και εξτρεμιστές, οι Τραμπ και οι Μπολσονάρο, κέρδιζαν εκλογές και δημοσιότητα, η ανάδυση της 37χρονης τότε Αρντερν αποτέλεσε μια έκπληξη από εκείνες που συνιστούν το άλας της πολιτικής. Εχοντας εκλεγεί στην ηγεσία του Εργατικού Κόμ-

ΘΗΛΥΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Οι δυναμικές ηγέτιδες μιας νεότερης γενιάς που εμφανίστηκαν μετά το 2017 δείχνουν τον δρόμο για μια διαφορετική, πιο δημιουργική προσέγγιση της πολιτικής.

Επάνω: Η πρωθυπουργός της Νέας Ζηλανδίας, Τζασίντα Αρντερν, προσέρχεται σε ορκυμοσία νέων υπουργών τον Νοέμβριο του 2020. Πίσω της διακρίνεται ο σύντροφός της, Κλαρκ Γκέιφορντ. Κάτω: Τζασίντα και Κλαρκ με τη μικρή Νιβ τον Σεπτέμβριο του 2018.

ματος μόλις ενάμιση μήνα πριν από τις εκλογές της 23ης Σεπτεμβρίου του 2017, η Τζασίντα ήταν θεωρητικά καταδικασμένη να ηττηθεί. Μια προεκλογική εκστρατεία αθεράπευτης αισιοδοξίας και το σύνθημα «Let's do this!» που θυμίζει το «Yes, we can!» του Μπαράκ Ομπάμα της έδωσαν τη δυνατότητα να εκμεταλλευθεί την ελαφρά πτώση του Εθνικού Κόμματος του πρωθυπουργού Μπιλ Ινγκλντς σχηματίζοντας κυβέρνηση συνεργασίας με τους Πράσινους και το εθνικιστικό κόμμα «Πρώτα η Νέα Ζηλανδία». Εκτοτε, γέννησε το πρώτο της παιδί, αντιμετώπισε υποδειγ-

ματικά τη χειρότερη τρομοκρατική επίθεση των τελευταίων δεκαετιών και την πανδημία του κορωνοϊού. Η δολοφονία 51 ατόμων σε δύο τζαμιά του Κράιστερς στις 15 Μαρτίου 2019 υπήρξε για τη νεοζηλανδική κοινωνία σοκ, το οποίο η Αρντερν χειρίστηκε με τον τρόπο που της είναι πιο οικείο: «πολύ λίγα από όσα κάνω τα επιδιώκω, προκύπτουν ενστικτώδως», έλεγε σε συνέντευξή της στον «Guardian» τον Απρίλιο εκείνης της χρονιάς. «Δεν σκεφτόμουν λέξεις, σκεφτόμουν συναισθήματα». Η συναισθηματική της αντίδραση και η πρωτοβουλία της να φορέσει μαντίλα στη συνάντησή της με τις οικογένειες των θυμάτων «σε ένδειξη σεβασμού», όπως επισήμανε, αποδείχθηκαν τόσο ενωτικά όσο και αποτελεσματικά τις ημέρες που ακολούθησαν. Αποτελεσματική ήταν και η διαχείριση της κρίσης του κορωνοϊού: η άμεση επιβολή καραντίνας στους επισκέπτες και το γρήγορο κλείσιμο των συνόρων σε συνδυασμό με την απόσπαση της χώρας από τον υπόλοιπο κόσμο επέτρεψαν στη Νέα Ζηλανδία των περίπου 5,1 εκατομμυρίων κατοίκων να δηλώνει έως σήμερα μόλις 2.382 κρούσματα και 26 θανάτους. Στο μεταξύ, το οικογενειακό οχυρό κρατά ο σύντροφός της Αρντερν, Κλαρκ Γκέιφορντ, τηλεοπτικός παρουσιαστής της εκπομπής «Fish of the Day» (υβριδικού συνδυασμού ψαρέματος, περιήγησης και μαγειρέματος της ψαριάς), ο οποίος επιφορτίστηκε σε μεγάλο βαθμό με τη φροντίδα της μικρής Νιβ όσο η μητέρα της ακύρωνε τις εξωχώριες γεωτρήσεις για υδρογονάνθρακες και επεξεργαζόταν κοινωνικά προγράμματα για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και του υψηλότερου ποσοστού αυτοκτονιών μεταξύ των ηλικιών 15-19 ετών στον αναπτυγμένο κόσμο. Συνέπεια όλων αυτών ήταν μια σαρωτική νίκη στις εκλογές της 17ης Οκτωβρίου 2020, με το 50% των ψήφων και την πρώτη αυτοδύναμη κυβέρνηση από τη δεκαετία του 1990, όταν η χώρα υιοθέτησε την απλή αναλογική. Στην πραγματικότητα, η Τζασίντα Αρντερν διαθέτει την αμεσότητα του συντονισμού με το ευρύ κοινό που έχουν όλοι οι χαρισματικοί πολιτικοί, σε συνδυασμό με μια πρωτόγνωρη ευθύτητα («πρέπει να αφήνεις κατά μέρος την πολιτική και να σκέφτεσαι λίγο την ανθρωπιά»), κάτι που γίνεται αισθητό και πέρα από τα σύνορα της χώρας της: «Όπου πάω με ρωτούν

● Η δυναμική Δανή πρωθυπουργός Μέτε Φρέντρικσεν σε συνέντευξη Τύπου για την αντιμετώπιση του κορωνοϊού τον Μάιο του 2020.

“μπορούμε να δανειστούμε την Τζασίντα για μία εβδομάδα;”» έλεγε ο γνωστός νεοζηλανδός ηθοποιός Σαμ Νιλ στο «Time» τον Μάρτιο του 2020.

Σκανδιναβικό μοντέλο

Αν η Αρντερν έγινε δημοφιλής χάρη στον ενωτικό της λόγο, η Μέτε Φρέντρικσεν διακρίθηκε εξαιτίας μιας αμφιλεγόμενης πλατφόρμας: η 43χρονη ηγέτις του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος δηλώνει οπαδός της αναδιανομής του εισοδήματος και σφοδρή πολέμιος των μεταναστών. «Σε ό,τι με αφορά, καθίσταται ολοένα σαφέστερο το γεγονός ότι το τίμημα της παγκοσμιοποίησης, της μαζικής μετανάστευσης και της ελεύθερης διακίνησης της εργασίας το πληρώνουν οι κατώτερες τάξεις», έλεγε σε μια πρόσφατη βιογραφία της. Εγκαλεί την Αριστερά για παραμέληση του κοινωνικού συμβολαίου, «του θεμέλιου του σοσιαλδημοκρατικού κοινωνικού μοντέλου», ενώ παράλληλα ζητεί τη θέσπιση αριθμητικού ορίου για τους «μη δυτικούς μετανάστες» και την απέλαση των απούκτων άσυλο σε κέντρα φιλοξενίας στη Βόρεια Αφρική. Προς το παρόν, περίπου σαν το πρώτο βίντεο της προεκλογικής εκστρατείας, όπου, δηλώνοντας έτοιμη για μάχη, έφτιαχνε τα μαλλιά της, κούμπωνε το σακάκι της και φορούσε γόβες στιλέτο υπό τη συνοδεία heavy metal μουσικής, τα παραπάνω αποδεικνύονται πρόσκαιροι τακτικισμοί: η αμιγώς αριστερή κυβέρνηση συνασπισμού της οποίας ηγείται από τον Ιούνιο του 2019 αύξησε τον αριθμό των ξένων εργατών. Πρόκειται για άλλο ένα πρόσωπο που κέρδισε σε υπόληψη ελέω Ντόναλντ Τραμπ, όταν ο πρόην πρόεδρος των ΗΠΑ εκδήλωσε δημόσια λίγες ημέρες πριν από την καθορισμένη επίσημη επίσκεψή του στη Δανία τον Σεπτέμβριο του 2019 την πρόθεσή του να εξαγοράσει τη Γροιλανδία, αυτόνομη περιοχή που ανήκει στη σκανδιναβική χώρα. Η δανή πρωθυπουργός απάντησε ότι «η Γροιλανδία ανήκει στη Γροιλανδία και δεν πωλείται», έκανε το λάθος να χαρακτηρίσει την όλη ιδέα «παράλογη» και ο Τραμπ ακύρωσε την επίσκεψη. Το συγκεκριμένο φιάσκο διόλου δεν έβλαψε τη Φρέντρικσεν. Αντίθετα, συνέβαλε στο επιθετικό προφίλ της και στις λίαν ευνοϊκές δημοσκοπήσεις που της επιτρέπουν να σχεδιάζει μια δεύτερη θητεία. Ενώ η Μέτε Φρέντρικσεν μπορεί να λογίζεται ως ευκαιριακή «χεβιμεταλού», η 35χρονη πρωθυπουργός της Φινλανδίας Σάνα Μά-

ΕΛΕΩΝΟΡΑ ΖΟΥΓΑΝΕΛΗ

«ΝΙΩΘΩ ΣΑΝ ΑΓΡΙΜΙ ΜΕΣΑ ΣΕ ΚΛΟΥΒΙ»

ΑΠΟ ΤΟΝ ΓΙΩΡΓΟ ΝΑΣΤΟ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΝΙΚΟΣ ΠΑΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
STYLING
ΧΑΡΗΣ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ενα τραγούδι-προπομπό μιας ψηφιακής δισκογραφικής κυκλοφορίας παρουσίασε πριν από λίγο καιρό η τραγουδίστρια Ελεωνόρα Ζουγανέλη, αναζητώντας κάτι «Σταθερό» σε μια περίοδο αβεβαιότητας και μεγάλων αλλαγών. Όσο βέβαια κι αν έχει δυσκολευτεί στην καριέρα της εξαιτίας της αναγκαστικής αποχής της από τις συναυλίες και από τις μουσικές σκηνές, ο τελευταίος χρόνος αποδείχτηκε γενναϊόδωρος σε άλλους τομείς της ζωής της, καθώς της προέκυψε ένας ξαφνικός και ευτυχής γάμος που μονοπώλησε το ενδιαφέρον των Μέσων. Στη συνέντευξη που ακολουθεί μιλάει στο BHMAGAZINO για τις προκλήσεις της πανδημίας, για τα νέα κομμάτια της, αλλά και για τις συγκλονιστικές αποκαλύψεις που έχουν ταρακουνήσει συθέμελα τον χώρο του πολιτισμού.

Πρόσφατα κυκλοφορήσατε το «Σταθερό», μια ελληνική διασκευή του τραγουδιού της παλίδας ντίβας Mina με τίτλο «l'impagliatori d' aquile». Πώς προέκυψε αυτό;

«Το συγκεκριμένο τραγούδι το γνωρίζω αρκετά χρόνια, δεν ήταν όμως από τα κομμάτια της Mina που έβαζα συχνά να ακούσω, βγήκε το 1998, και εγώ συνήθως εστίαζα στις πιο παλιές, πιο κλασικές επιτυχίες της. Η εμπειρία που έχω αποκτήσει μέχρι τώρα με έχει κάνει να πιστεύω, ωστόσο, ότι τα τραγούδια έρχονται και σε βρίσκουν. Κάποια πράγματα συμβαίνουν τελείως συγκυριακά και αυτό πρέπει να το αποδεχόμαστε».

Τι εννοείτε;

«Εννοώ πως ετοιμαζα τελείως διαφορετικά εγχειρήματα και ήρθε η πανδημία και έφερε τα πάνω κάτω στη ζωή όλων μας. Κατά το πρώτο lockdown πέρασα πολύ δύσκολα, ένιωσα μεγάλη απογοήτευση, πολύ φόβο και απίστη στην ανία. Αγαπάω πάρα πολύ τις ζωντανές εμφανίσεις και ήρθα αντιμέτωπη με ένα αίσθημα μεγάλης ματαιώσης όταν κατάλαβα πως τα live δεν θα πραγματοποιούνταν. Το καλοκαίρι κάναμε βέβαια κάποιες συναυλίες, έστω υπό αντίξοες συνθήκες, και δοκιμάσαμε διάφορες διασκευές που θέλαμε να τις ενσωματώσουμε στο πρόγραμμα. Τα παι-

Η δημοφιλής τραγουδίστρια ετοιμάζει έναν νέο δίσκο με διασκευές τραγουδιών που αγαπάει και μιλάει στο BHMAGAZINO για τις δυσκολίες αλλά και για τις χαρές που της επιφύλασσε η περίοδος της πανδημίας.

διά της μπάντας μου πρότειναν κάποια στιγμή – εφόσον κάποια κομμάτια βγήκαν ωραία – να οργανωθούμε και να τα ηχογραφήσουμε τώρα που καθόμαστε. Το σκέφτηκα λίγο. Δεν είμαι πρωτοεμφανιζόμενη τραγουδίστρια και δεν ήμουν σίγουρη αν θα είχε νόημα το να κάνω δίσκο με διασκευές».

Τι σας έπεισε τελικά;

«Συνειδητοποίησα ότι ο βασικός πυρήνας των κομματιών που είχα επιλέξει να διασκευάσω κυκλοφόρησε σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, χονδρικά από τα τέλη των 80s μέχρι τις αρχές των 00s. Αυτή ήταν και η περίοδος που θυμάμαι να κάνω μόνη μου μουσικές επιλογές, να ανακαλύπτω και πράγματα πέραν των ακουσμάτων των γονιών μου, πρόκειται δηλαδή για το διάστημα μέσα στο οποίο διαμορφώθηκε το κριτήριο μου. Ετσι σκέφτηκα ότι θα είχε ίσως ενδιαφέρον να κάνω ένα άλμπουμ με δικές μου ερμηνείες σε τραγούδια που άκουγα μικρή. Εντελώς συμπτωματικά έλαβα ένα μήνυμα από τον Νίκο Μωραΐτη με τους στίχους για το «Σταθερό». Μου είπε ότι το έγραψε και με σκέφτηκε. Το άκουσα και μου ταίριαξε απόλυτα για το πρότζεκτ που ετοιμαζα. Θέλω να πω ότι όλα συνέβησαν λίγο απρογραμματίστα, σαν να υπήρχε υλικό που με περίμενε. Η δουλειά αυτή δεν θα κυκλοφορήσει ως φυσικό προϊόν, θα ανεβεί μόνο στις ψηφιακές πλατφόρμες, παρ' όλο που κάνω μια προσπάθεια να βγει και σε συλλεκτική έκδοση, σε μορφή κασέτας, για να παραπέμψει και στα 90s, αν και θα ήθελα να τονίσω ότι δεν μιλάμε για φόρο τιμής στη συγκεκριμένη δεκαετία».

Τώρα που έχει περάσει λίγος χρόνος, έχετε συμβιβαστεί με το γεγονός ότι οι μουσικές σκηνές παραμένουν κλειστές;

«Καθόλου. Μου λείπει πάρα πολύ η αίσθηση του live, τόσο που στην αρχή αναρωτιόμουν αν υπερβάλλω. Εχω όμως μια βαθιά ανάγκη να προσδιορίσω ξανά τη σχέση μου με το κοινό και το ότι αυτό αναβάλλεται επ' αόριστον μου προκαλεί αναστάτωση, φόβο, ανασφάλεια. Είναι και οι εξελίξεις τόσο ραγδαίες, ενώ θεωρητικά είμαστε κλεισμένοι σπίτι μας, σε απραξία, παράλληλα συμβαίνουν καταγιστρικά γεγονότα και αυτό το χάσμα με αποσυντονίζει. Εχω και μια

«
Εχω μια βαθιά
ανάγκη να
προσδιορίσω
ξανά τη σχέση
μου με το κοινό
και το ότι αυτό
αναβάλλεται
επ' αόριστον
μου προκαλεί
αναστάτωση,
φόβο,
ανασφάλεια

»

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ

Η λαμπερή παρουσιάστρια του κεντρικού δελτίου ειδήσεων του MEGA από Παρασκευή έως Κυριακή, φωτογραφίζεται για το BHMAGAZINO φορώντας δημιουργίες από την ανοιξιιάτικη συλλογή ZEUS+DIONE και μιλάει για όλα.

ΑΠΟ ΤΗΝ
ΕΛΕΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΤΟΥ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΝΙΚΟΣ ΠΑΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
STYLING
ΧΑΡΑ ΜΠΙΟΤΣΙΒΑΛΗ

Το όνειρό της ήταν να γίνει δημοσιογράφος. Πέρασε στο Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου και παρά την «ψυχρολουσία» στο πρώτο μάθημα – είναι σύνηθες οι καθηγητές να «προσγειώνουν» τους φερέλπιδες φοιτητές –, δεν το έβαλε κάτω. Κοπίασε για να κάνει αυτό που ονειρεύτηκε, όπως χαρακτηριστικά λέει. Και τα κατάφερε με μεγάλη επιτυχία. Η Κατερίνα Παναγοπούλου μιλάει για την Ημέρα της Γυναίκας, για τις προκλήσεις της τηλεόρασης, για το ελληνικό #MeToo και για τα social media.

Αύριο είναι η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας. Έχουμε ανάγκη, το 2021, να γιορτάσουμε μια τέτοια ημέρα;
«Θεωρώ πως τα βήματα που έχουν γίνει για την ενδυνάμωση του ρόλου της γυναίκας είναι μεγάλα. Έχει αλλάξει ριζικά ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται τόσο στη δημόσια σφαίρα όσο και σε επαγγελματικούς χώρους. Η πρόεδρος της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, είναι γυναίκα και έχει επτά παιδιά. Η πρόεδρος της ΕΚΤ, Κριστίν Λαγκάρντ, είναι γυναίκα,

η Ντέλια Βελκουλέσκου, με 3 παιδιά, ήταν η εκπρόσωπος του ΔΝΤ στην τρόικα, η Φινλανδία έχει γυναίκα πρωθυπουργό, τη μόλις 35χρονη Σάνα Μάριν, η Δανία τη μόλις 43 ετών Φρέντρικσεν, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία έχουν γυναίκες πρωθυπουργούς, γυναίκα η καγκελάριας Μέρκελ, μιας υπερδύναμης όπως η Γερμανία. Και στη χώρα μας, η Ελλάδα έχει γυναίκα Πρόεδρο της Δημοκρατίας, την τόσο αξιόλογη Κατερίνα Σακελλαροπούλου. Βλέπω την αισιόδοξη εικόνα και πόσο άλλαξε η αντίληψη».

Ο χώρος της τηλεόρασης είναι εύκολος για μια γυναίκα; Έχετε αισθανθεί ότι σας υποτιμούν εξαιτίας του φύλου σας;

«Ο χώρος της τηλεόρασης είναι ένας σκληρός και εξαιρετικά ανταγωνιστικός χώρος εν συνόλω. Η αλήθεια είναι πως κάνοντας για χρόνια οικονομικό ρεπορτάζ έβλεπα ότι ήμασταν πολύ λίγες οι γυναίκες στο συγκεκριμένο πεδίο. Από την άλλη, ο φακός αγαπά τις γυναίκες. Η όποια δυσπιστία αντιμετώπισα ήταν για τον χρόνο που μεσολάβησε από το "Κατερίνα, θα πας να καλύψεις το νέο ασφαλιστικό" μέχρι το "Καλησπέρα σας κυρίες και κύριοι, το ασφαλιστικό περιλαμβάνει...". Εννοώ πως το βασικό είναι να κάνεις καλά τη δουλειά σου. Αν δουλεύεις, πείθεις, Αν "τα λες", σε επιλέγουν.

Τα ΜΜΕ κοιτούν τον ανταγωνισμό, είναι σκληρά και δεν κάνουν χάρες. Θέλουν να τους φέρνεις το ρεπορτάζ. Αν έχεις το ρεπορτάζ, είναι περιττή η πληροφορία αν είσαι άνδρας ή γυναίκα».

Ποιες οι προσδοκίες σας όταν ξεκινούσατε ως δημοσιογράφος και τι εντέλει αντιμετωπίσατε; Μεταβιώσατε που ακολουθήσατε αυτό το επάγγελμα;

«Ακόμα υπάρχουν στιγμές που νιώθω ευγνώμων για το ότι έχω την ευκαιρία να ασκώ αυτό το επάγγελμα. Και θα πω μία ιστορία, την οποία μακάρι να διαβάσουν νέα παιδιά. Πρώτη μέρα στη σχολή ΜΜΕ του Παντείου, ήμουν πολύ χαρούμενη που το ταξίδι ξεκινούσε. Μπαίνει λοιπόν στο αμφιθέατρο η καθηγήτρια κυρία Ζέρη. Μας λέει: "Ξέρω πως οι περισσότεροι έχετε όνειρο να βγείτε στην τηλεόραση. Είχα μία φοιτήτρια που όταν τη ρώτησα "γιατί επέλεξες τη σχολή;", μου απάντησε "γιατί θέλω να λέω ειδήσεις σαν τη Στάη". Αυτή η κοπέλα, αφού ολοκλήρωσε τις σπουδές της, έγινε καθηγήτρια αγγλικών. Να είστε προσγειωμένοι, γιατί άλλο θες, αλλού καταλήγεις". Θυμάμαι πόσο αποθαρρύνθηκα και πώς ο ενθουσιασμός που είχα καταφέρει να περάσω στη σχολή την οποία ήθελα μετά από τόσο διάβασμα έδωσε τη θέση του στην απογοήτευση. Θέλω να πω σε

όποιο νέο παιδί μπορεί να διαβάσει τη συνέντευξη να μην ακούει κανέναν και τίποτα! Να κοπιάσει για να κάνει αυτό που ονειρεύεται. Γιατί πολλές φορές τα όνειρα βγαίνουν αληθινά».

Πώς διαχειρίζεστε το ελληνικό #MeToo ως γυναίκα και ως παρουσιάστρια του δελτίου ειδήσεων του MEGA;

«Στο MEGA στηρίξαμε φανερά το κίνημα και από την πρώτη στιγμή ο ιδιοκτήτης του σταθμού έδειξε τεράστια ευαισθησία στο θέμα λέγοντάς μας να φέρουμε στο φως τα πάντα. Θεωρώ εκπληκτικό που ανοίγουν στόματα, αλλά ακόμα δεν λέγονται όλα. Πάρτε για παράδειγμα τον χώρο μας. Υπάρχει ο φόβος πως αν μιλήσεις θα σε αποβάλει το σύστημα. Η Πολιτεία οφείλει να παρέχει επαρκές νομικό οπλοστάσιο, ώστε και το θύμα να αισθανθεί ασφάλεια να μιλήσει, αλλά και ο καταγγελλόμενος να μην καταστραφεί εάν τελικά δεν είναι θύτης».

Εσείς έχετε δεχθεί κάποια απρεπή συμπεριφορά ή πρόταση στον χώρο εργασίας σας;

«Ήμουν τυχερή και δεν μου έχει τύχει ευτυχώς κάτι τέτοιο. Γενικά στη δουλειά, ενώ μπορεί να κάνω πλάκα, να επιδιώκω να δημιουργείται φιλικό και οικογενειακό κλίμα, παρ' όλα αυτά παραμένω κλειστή και σχετικά αυστηρή στα όρια που θέτω. Επειδή μπή-

κα στον χώρο ενώ ακόμα σπούδαζα και ήμουν η "μικρή", είχα φροντίσει να δημιουργήσω τείχος προστασίας. Ενώ κάνω ασταμάτητα πλάκα, ταυτόχρονα καθιστώ σαφές ότι υπάρχει ένα οριοθετημένο πλαίσιο πέρα από το οποίο δεν επιτρέπεται τίποτα, απαιτώντας σεβασμό. Φυσικά και έχω υπάρξει σε δουλειά με ανθρώπους που ασκούσαν ψυχολογική βία στους υφισταμένους τους. Είναι συνηθέστατο».

Πόσο εύκολο είναι να κρατάτε τις αποστάσεις από τις ειδήσεις που παρουσιάζετε; Τι μπορεί να σας βγάλει εκτός εαυτού στον τηλεοπτικό αέρα;

«Ο παρουσιαστής οφείλει να κρατά αποστάσεις, αφού δεν ενδιαφέρει κανέναν να ακούσει εκείνη τη στιγμή τι πιστεύει ο ίδιος. Από την άλλη, διαφωνώ πως ένας παρουσιαστής δελτίου πρέπει να είναι ένας αγγελιοφόρος απόψεων. Ένα αποστειρωμένο πρόσωπο χωρίς προσωπικότητα, που κρύβει τι νιώθει. Το θεωρώ ψεύτικο και υποκριτικό. Το τίμιο, κατά τη γνώμη μου, είναι να δηλώνεις τις απόψεις σου, αλλά αυτό να μην επηρεάζει τη μετάδοση της ειδήσεως, η οποία πρέπει να γίνεται αντικειμενικά. Εκδηλώνομαι όμως σε ό,τι αφορά κακοποίηση παιδιών. Πριν από μερικές εβδομάδες είχε βγει ρεπόρτερ και έλεγε για καθηγητή ειδικής αγωγής που κακοποι-

«Αν έχεις το ρεπορτάζ, είναι περιττή η πληροφορία αν είσαι άνδρας ή γυναίκα»

ΔΑΝΑΗ ΜΙΧΑΛΗ

«ΤΟ #ΜΕΤΟΟ ΕΦΕΡΕ
ΤΗΝ ΚΑΘΑΡΣΗ»

Η ταλαντούχα πρωταγωνίστρια μιλάει για την επιτυχία, την τηλεόραση, τα τεκταινόμενα στον χώρο του ελληνικού θεάτρου και το μυστήριο του έρωτα.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΗ ΒΑΡΛΑΚΗ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΝΙΚΟΣ ΠΑΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
STYLING ΗΡΩ ΤΣΟΥΡΤΟΥ

Μπορείς να φανταστείς ένα κορίτσι να φορά ένα *deux pieces* α λα Τζάκι Κένεντι και στα διαλείμματα της φωτογράφισης να αυτοσαρκάζεται χορεύοντας *heavy metal*; Η Δανάη Μιχαλάκη δεν έχει κανένα πρόβλημα να τσαλακώνεται. Λίγα λεπτά μαζί της αρκούν ώστε να καταλάβεις γιατί όταν ακόμη φοιτούσε στη δραματική σχολή πίστευε ότι θα γίνει μία κωμική ηθοποιός.

Αν κάτι λοιπόν τη χαρακτηρίζει είναι ένα χιούμορ πηγαίο, μαζί με την ανάγκη της να βλέπει το ποτήρι πάντα μισογεμάτο. Και δεν γεννήθηκε φύσει αισιόδοξη, αλλά επέλεξε να γίνει θέσει. «Και αυτή είναι, νομίζω, η μεγαλύτερη κατάκτησή μου» θα πει κάποια στιγμή στη διάρκεια της συνέντευξής μας. Η Δανάη Μιχαλάκη, η *femme fatale* Δρόσω των «Άγριων Μελισσών» με την αλαβάστρινη εξωπραγματική ομορφιά, στην πραγματική ζωή μπορεί να είναι το κορίτσι της διπλανής πόρτας που μοιράζεται μαζί σου μία συνταγή μαγειρικής. Το κορίτσι που αυτοσαρκάζεται στο Instagram ανεβάζοντας μία παιδική φωτογραφία της από κάποιες μακρινές Απόκριες ντυμένη – οποία σύμπτωσης – μέλισσα, γράφοντας μάλιστα ως λεζάντα «*karma is a bitch!*». Το μέλλον της ανήκει.

Κυρία Μιχαλάκη, ήρθατε στη συνέντευξη με ταξί. Δεν οδηγείτε; «Όχι. Μεγάλωσα στη Σύρο. Δεν μου είχε περάσει από το μυαλό ότι θα μου χρειαζόταν ένα δίπλωμα οδήγησης. Στα 19 μου ήρθα άρον-άρον στην Αθήνα να σπουδάσω και κάπως έτσι συνήθισα τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Ένα περίεργο πράγμα, αλλά δεν θέλησα ακόμη να βάλω το αυτοκίνητο στη ζωή μου. Δεν με έχω φανταστεί να οδηγώ».

Το φοβάστε;

«Όχι. Δεν είναι ότι είμαι αφηρημένη. Θέλω να πω, έχω την ψυχραιμία να οδηγήσω. Αλλά δεν μπορώ για κάποιον λόγο να με φανταστώ να προσπαθώ να παρκάρω και να περιμένουν αυτοκίνητα πίσω μου. Οπότε, μια χαρά είναι το μετρό, τα τρέλλει και τα λεωσορεία»

Τα χρησιμοποιείτε ακόμη και σήμερα, μετά την επιτυχία των «Αγρίων Μελισσών»; Φαντάζομαι δεν είναι εύκολο με τον κόσμο που σας αναγνωρίζει... «Μόνο με την COVID-19 σταμάτησα. Η καθημερινότητά μου για εμένα δεν έχει αλλάξει στην ουσία της. Εντάξει, ο κόσμος θα έρθει να μου μιλήσει. Έχω και παρέα στη διαδρομή».

Ακούτε μόνο θετικά σχόλια:

«Οχι. Με βρίζουν και καμιά φορά (γέλια). Θυμάμαι, μία μέρα σε ένα πολυκατάστημα ήμουν σκυμμένη και έφαχνα μια ευχετήρια κάρτα. Ήταν η εποχή που στο σίριαλ ως Δρόσω είχα κάνει έρωτα με τον σύζυγό της αδελφής μου. Εκεί λοιπόν που ψάχνα, ακούω δίπλα μου μια φωνή να μου λέει: "Μωρή γουρούνα". Λέω "δεν μπορεί". "Συγγνώμη, κυρία μου, σε εμένα μιλάτε;" τη ρωτάω. "Δεν ντρέπεσαι; Με τον άντρα της αδελφής σου;" μου απαντά. Και μου το έλεγε σοβαρά, ξέρετε. Εντάξει, με αυτά γελάω. Ως επί το πλείστον, όμως, τα σχόλια είναι θετικά. Και, ξέρετε, στην πρώτη καρνατίνα, όταν είχαν διακοπεί τα γυρίσματα για ένα διάστημα, όταν επιστρέψαμε στο πλατό νιώθαμε μία ευθύνη απέναντι στο κοινό. Οτι με έναν τρόπο είμαστε η παρέα του κόσμου το βράδυ μέσα στην καρνατίνα. Οτι έπρεπε να συνεχίσουμε. Νομίζω οι "Άγριες Μέλισσες" έδωσαν πολλά στην ελληνική τηλεόραση».

Οπώς:

«Εσπασαν πολλά ταμπού. Για αρχή, αυτόν τον περιβόητο διαχω-

ρισμό μεταξύ θεατρικών και τηλεοπτικών ηθοποιών. Οι θεατρικοί ηθοποιοί μπήκαν στην τηλεόραση και έδωσαν νέα πνοή. Την ίδια στιγμή, η επιτυχία μιας ελληνικής σειράς και μάλιστα εποχής, νομίζω έκανε σεναριογράφους να βγάλουν σενάρια που κρατούσαν στο συρτάρι τους και να πιστέψουν στις ιδέες τους. Και ήταν και η αρχή για να δούμε νέα πρόσωπα στην τηλεόραση. Νομίζω ήταν κάτι που το επιθυμούσε ο κόσμος. Και αν δεν το είχε συνειδητοποιήσει αρχικά, τελικά το κατάλαβε στην πορεία».

Οι «Αγριες Μελίσσες» θα συνεχιστούν και τρίτη σεζόν;

«Δεν μπορώ να σας απαντήσω με σιγουριά. Προσωπικά, θα το ήθελα. Είμαστε πλέον μία οικογένεια. Αν έχει νόημα σεναριακά – και έχω απόλυτη εμπιστοσύνη στους σεναριογράφους μας, τη Μελίνα Τοσιμπάνη και τον Πέτρο Καλκόβαλη – ναι, γιατί όχι».

Η Δρόσω, ο χαρακτήρας που ερμηνεύετε, θα βρει τελικά την ευτυχία;

«Δεν ξέρω να σας απαντήσω ακόμη. Αυτό που μπορώ να πω είναι ότι θα ήθελα πολύ να τη βρει. Πλέον τη συμπαθώ...».

Δεν τη συμπαθούσατε δηλαδή από την αρχή;

«Η Δρόσω είναι ένας κόντρα ρόλος για εμένα. Και υποκριτικά αυτό είναι τρομερά ενδιαφέρον. Η εφετινή σεζόν τη βρήκε να δουλεύει στην Τρούμπα. Από ένα κορίτσι του χαριώδη μεταμορφώθηκε σε κάτι άλλο και εγώ κλήθηκα πλέον να δομήσω από την αρχή έναν νέο χαρακτήρα. Θυμάμαι κάναμε ειδικό meeting με τον σκηνοθέτη μας, τον Λευτέρη Χαρίτο, ακριβώς για αυτή την αλλαγή στη Δρόσω».

Και πώς την προσεγγίσατε ξανά:

«Προσωπικά, διάβασα αρκετά για την Τρούμπα. Όχι, δεν είδα "Τα κόκκινα φανάρια". Ο πα-

τέρας μου είναι Πειραιώτης και μου μετέφερε κάποιες αναμνήσεις του. Κάπως έτσι την έπλασα. Θυμάμαι την πρώτη φορά που έγινε και η "οπτική μεταμόρφωσή" της - Ξέρετε, με τα μαλλιά α λα Μπριζιτ Μπαρντό. Όταν με χτένιζαν, λοιπόν, δεν είχα μπροστά μου καθρέπτη. Με είδα για πρώτη φορά όταν πήγα στο μινιόν. Και είδα μία άλλη γυναίκα στον καθρέπτη. Πολλές φορές χρειάζονται και τα εξωτερικά πατήματα για να χτίσεις έναν ρόλο.

Μετά τη μεγάλη επιτυχία των «Αγρίων Μελισσών» το επόμενο βήμα σας αγχώνει;

«Καθόλου. Γενικά δεν θέλω το άγχος στη ζωή μου. Θεωρώ ότι είναι ο χειρότερος εχθρός του ανθρώπου. Και δεν ήμουν πάντα έτσι. Παλιά ήμουν πολύ νευρική...».

Πώς το αποβάλατε; Κάνετε ψυχοθεραπεία:

«Οχι. Μην παρεξηγηθώ, δεν είμαι κατά της ψυχοθεραπείας, αλλά νομίζω ότι όλα τελικά ξεκινούν από μέσα σου. Κάποια στιγμή, γύρω στα 17 μου, συνειδητοποίησα ότι ο εαυτός μου δεν μου αρέσει καθόλου. Στενοχωρούσα τους δικούς μου, στενοχωρούσα τους φίλους μου. Και τελικά χαλιόμουν και εγώ η ίδια. Πέρασα μία άγρια εφηβεία, ήμουν πολύ αναρπαστική. Καμιά φορά και οι ίδιες οι καταστάσεις της ζωής σε ωριμάζουν. Και ενώ άλλαξα».

Σε αυτή τη μεταστροφή έπαιξε ρόλο και το γεγονός ότι ήρθατε μόνη σας στην Αθήνα να σπουδάσετε στα 19 σας χρόνια; «Ναι, αλλά ήταν μία ωρίμανση που είχε ξεκινήσει ακόμη πιο πριν. Όταν ήρθα στην Αθήνα μου φάνηκε μία μεγάλη ζούγκλα. Βράδιαζε και φοβόμουν να βγω έξω. Υπήρχαν συγγενείς, φίλοι, αλλά θυμάμαι όταν με έφερε ο πατέρας μου να εγκατασταθώ, μου είπε: "Και τώρα

**Να ξεκαθαρίσει
ο χώρος μας.
Να μείνουν οι
άνθρωποι που
αξίζουν, ώστε
τα νέα παιδιά να
μη φοβούνται
και το θέατρο
να αναδυθεί
ξανά αγνό**

είσαι μόνη σου". Ενίωσα ωραία με αυτή την κουβέντα του. Μου έδωσε να καταλάβω ότι με εμπιστευόταν, ότι με πίστευε. Και δεν αισθάνθηκα στιγμή πίεση από την οικογένειά μου. Ενίωσα ελευθερία».

Η μητέρα σας κατάγεται από τη Βρετανία. Αλήθεια, αισθανθήκατε ποτέ διχασμένη ανάμεσα σε πατρίδες;

«Όχι, γιατί μεγάλωσα στην Ελλάδα. Κουβαλάω βέβαια και κομμάτια από την Αγγλία. Θέλω να πω ότι λόγω της μητέρας μου μεγάλωσα διαφορετικά σε σχέση με άλλα παιδιά. Με μία μεγαλύτερη ελευθερία, ένα "coolness", αν θέλετε. Δεν έπεφτα κάτω και εκείνη έκανε: "Άχου, τι έπαθε το παιδί μου!". Η κουβέντα της ήταν: "Ωραία, και τώρα σήκω". Το ίδιο και ο μπαμπάς μου, δεν ήταν ο κλασικός υπερπροστατευτικός έλληνας πατέρας».

Με μπτρικη γλώσσα τα αγγλικά, δεν σκεφτήκατε ποτέ να φύγετε στο εξωτερικό;

«Ναι, πέρασε από το μυαλό μου. Αλλά για εμένα η οικογένειά μου είναι κάτι πολύ ιερό. Είναι διαφορετικό να ξέρω ότι σε τέσσερις ώρες αν πάρω το πλοίο μπορώ να πάω να τους δω στη Σύρο και διαφορετικό να είμαι στο Λονδίνο με τόσες ώρες διαφορά. Δεν ήμουν έτοιμη να τους αφήσω».

Είχατε φύγει, πάντως, για ένα διάστημα στην Ιταλία, νομίζω...

«Ναι, για να σπουδάσω κλακέτες. Εχω μία θεία στο Μπάρι. Τελικά έμεινα έναν μήνα. Δεν παρέμεινα όσο ήθελα».

Είστε παρορμητική;

«Δεν τα ψειρίζω πολύ τα πράγματα. Μπορεί να σηκωθώ ένα πρωί και να σου πω "Φεύγω Ιταλία αύριο". Δεν θα βασανιστώ μέρες για να πάρω μια μεγάλη απόφαση. Και βασίζομαι πολύ στο ένστικτό μου. Αν το μέσα μου λέει να κάνω κάτι, θα το κάνω».

ΕΥΡΩΠΑΙΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΡΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η πατρίδα μας μέσα από τα μάτια των τολμηρών γυναικών που την επισκέφθηκαν, από την εποχή της Τουρκοκρατίας έως σήμερα, για να γοητευθούν αλλά και για να εκπλαγούν από μια χώρα που προσπαθεί να ισορροπήσει μεταξύ Ανατολής και Δύσης.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΑ ΒΙΛΟ

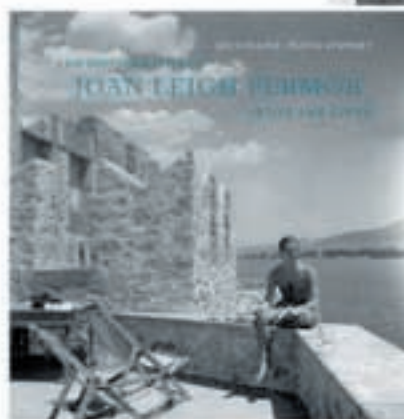
«Κι έτσι βιώσαμε για πρώτη φορά την εμπειρία να καθόμαστε στο χόμα και να τρώμε σταφύλια κατευθείαν από την κληματιά στο ύπαιθρο. Οι φλούδες είχαν ζεσταθεί και αυτό έκανε την εσωτερική χυμώδη σφαίρα ακόμα πιο γλυκά και δροσερή. Σταφύλια δωρεάν! Βαρυφορτωμένα τσαμπιά γαλάζια και λευκά και μαβιά σταφύλια που κρέμονταν τόσο κοντά σου που ήσουν αναγκασμένος να διστάζεις, προτού διαλέξεις ποιο να φας. Εδώ συνειδητοποιείς πως η φύση μπορεί να είναι καλόβουλη – κι έτσι γίνεται κι ο άνθρωπος γενναιοδωρός».

Αυτό που για εμάς είναι συνηθισμένη καθημερινή εικόνα που αδιάφορα προσπερνάμε, μια κρεβατινά γεμάτη τσαμπιά, η 24χρονη Βιρτζίνια Γουλφ που το 1906 επισκέφθηκε τη χώρα μας (για να επιστρέψει το 1932) το αντιμετωπίζει με έκπληξη, ενθουσιασμό, σχεδόν με δέος. Και το καταγράφει μαζί με δεκάδες ακόμα εικόνες από το πρώτο ελληνικό ταξίδι της. «Επανασυστήνοτάς» μας την πατρίδα μας. Το ίδιο κάνει και η συμπατριώτισσά της, συγγραφέας, συνθέτρια και μαχητική σουφραζέτα Εθελ Σμάιθ όταν στο οδοιπορικό της με τίτλο «A Three-Legged Tour in Greece», το οποίο εκδόθηκε το 1927, παρατηρεί μεταξύ άλλων, χωρίς να μας χαρίζεται: «Η Ελλάδα δεν είναι μόνο μια χώρα μη ανεπτυγμένη, αλλά μια χώρα σε κατάσταση διαρκούς ρευστότητας: η ίδια η απουσία εμπορικής κινητικότητας που την καθιστά παράδεισο για ταξιδιώτες σαν εμένα, έχει ως αποτέλεσμα ότι, όταν ξεχειλίζουν τα κανάλια ή όταν χείμαρροι παρασέρνουν τμήματα της σιδηροδρομικής γραμμής, κανείς δεν παίρνει το ζήτη-

Η Μέρι Γουόρτλεϊ Μόνταγκιου, από τις πρώτες γυναίκες που επισκέφθηκαν τη σκλαβωμένη Ελλάδα, σε πίνακα του 1716.

μα τραγικά, ούτε εφαρμόζει άμεσα μέτρα αποκατάστασης». Τη δική της Ελλάδα θα αποθέωνε αρκετά χρόνια μετά, από τη δεκαετία του 1940 και έπειτα, με τον φακό της και η φωτογράφος Τζόαν Λι Φέρμορ (σύζυγος του συγγραφέα Πάτρικ Λι Φέρμορ), καταγράφοντας αισθαντικές και σκληροπυρηνικές στιγμές από το σχετικά κοινό αλλά και εν πολλοίς άγνωστο στους

Ζωγραφική απεικόνιση (με τη φαντασία του καλλιτέχνη να προσθέτει στοιχεία στο τοπίο) της Ακροπόλεως και μέρους της Αθήνας, το 1800.

Η Τζόαν Λι Φέρμορ που τόσο όμορφα φωτογράφησε στην Ελλάδα, μαζί με τον Νίκο Χατζηκυριάκο-Γκίκα (στενό φίλο του συζύγου της, Πάτρικ Λι Φέρμορ, και της ίδιας), στην Υδρα το 1955. Στη μικρή φωτογραφία, αγγλόφωνη έκδοση με δείγματα δουλειάς της.

Η λαίδη Ελίζαμπεθ Κρέιβεν, ενώ ήταν σε διάσταση με τον σύζυγό της, ταξίδεψε μόνη, με μοναδική συντροφιά έναν υπηρέτη της, γεγονός επαναστατικό τον 18ο αιώνα. Κατά το πέρασμά της από την Αθήνα επισκέφθηκε ένα χαμάμ, εμπειρία την οποία περιγράφει με γλαφυρότητα και χιούμορ

νες, ούτε και τόσο χοντρές σαν κι αυτές» – η μετάφραση του αποσπάσματος καθώς και όλων των αποσπασμάτων από τα κείμενα των βρετανίδων περιηγητριών που «δανειζόμαστε» από το «Στη χώρα του φεγγαριού» έχει κάνει η Σοφία Αυγερινού.

Πρωτεύουσα σκέτη Κόλαση

Αν κάποιες γυναίκες (λίγες και τολμηρές) ταξίδευαν (και) στην Ελλάδα για ψυχαγωγία ή για να ικανοποιήσουν την περιέργειά τους σχετικά με αυτή τη μυστηριώδη, εξωτική χώρα με το μακρύ, ένδοξο παρελθόν, υπήρχαν και εκείνες που έφτασαν ως εδώ λόγω εργασίας. Όπως η παιδαγωγός της βασίλισσας Αμαλίας Ιουλία φον Νόρντενφλιχτ, η οποία συνόδευσε τη 18χρονη Αμαλία στη χώρα μας το 1837 και εγκαταστάθηκε μαζί της στην Αθήνα. Σε επιστολές που έστειλε πίσω στην πατρίδα, σε μία καλή φίλη της, διαβάζουμε πολλά και ενδιαφέροντα για εκείνη την περίοδο, και παίρνουμε πληροφορίες (εν προκειμένω στη λόγια, καθαρευουσιάνικη μετάφραση του Κωνσταντίνου Τσαουσόπουλου) για την (απερίγραπτη) κατάσταση που επικρατούσε στους δρόμους της Αθήνας: «Είς τους τοιούτους εφ'αμάξης περιπάτους (...) παρ' όλην την αγάπην, ην τρέφω δι' υμᾶς, δεν θα επεθύμουν να σας έχω εις το πλευρόν μου, καθότι απαιτείται πράγματι ηρωϊσμός να περιέρχεται τις επί τεσσάρων τροχών τας διαφόρους οδούς και γωνίας των Αθηνών, τας πλήρεις σαθρών λίθων και οικοδομησίου ύλης και τόνον στενάς, ώστε να καθίσταται δυσχερέστατη η διάβασις αμάξης, αδύνατος δε η στροφή. Γνωρίζετε ότι δεν είμαι δειλή, και όμως ενταύθα πολλάκις με κυρι-

εύει φόβος. Επίσης και αι πεζοπορίαί ουδόλως είναι ευχάριστοι. (...) ουδαμίου υπάρχει σκιά, πνέει δε τόνον σφοδρός άνεμος ώστε παρ' όλης τας προσπάθειας δεν δύναται τις πολλάκις να αμυνθή κατ' αυτού, είναι δε συνάμα λίαν διαπεραστικός και ψυχρός, ώστε ούτε επανωφόριον ούτε βαρέα ενδύματα δύνανται να προφυλάξωσιν ημάς αρκούντος. Σας ακούω επιφωνούσαν – Θεέ μου, οποία περιγραφή! Πόσον προτιμότερον είναι το κλίμα του Ολδεμβούργου και ο ευχάριστος και ασφαλής περίπατος επί των επάλξεων».

Η άμοιρη Ιουλία φον Νόρντενφλιχτ δεν κατάφερε ποτέ να επιστρέψει στο Ολδεμβούργο που τόσο νοσταλγούσε. Πέθανε τον Ιούνιο του 1842, βυθίζοντας στη λύπη τη βασίλισσά της, και ετάφη σε αυτή την πόλη που η ίδια περιέγραφε ως Κόλαση. Ο τάφος της βρίσκεται στο προτεσταντικό τμήμα του Πρώτου Νεκροταφείου.

Island hopping

Θαυμάσιες πληροφορίες για τη ζωή στην Αθήνα αλλά και για άλλα μέρη της χώρας μας δίνει μέσα από τα ημερολόγιά της (τα οποία έχουν εκδοθεί από τις εκδόσεις Ερμής σε μεταφράσεις και επιμέλεια της Αριστέας Παπανικολάου Κρίστιανσεν) και η Δανέζα Χριστιάννα Λυτ, σύζυγος του γερμανού ιερέα της βασίλισσας Αμαλίας. Η οποία όχι μόνο έζησε με την οικογένειά της στην πρωτεύουσα της Ελλάδας για 18 χρόνια, αλλά και ακολουθούσε (νοικοκυρά και περιηγήτρια την ίδια στιγμή) τον σύζυγό της στα υπηρεσιακά ταξίδια του, καθώς και σε κρουαζιέρες αναψυχής με το κότερο που τμήες ένεκεν παραχωρούσε στους ευνοημένους Λυτ η βασιλική οικογένεια. Στα κείμενά της διαβάζουμε

νέους παρελθόν μας. Συνεχίζοντας με τον δικό της τρόπο (εν προκειμένω διά της εικόνας) την παράδοση των εν Ελλάδι περιηγητριών, των γυναικών που σε διαφορετικές εποχές επισκέφθηκαν τη χώρα μας και κατέγραψαν τις πολύτιμες και σε μεγάλο βαθμό συναισθηματικά φορτισμένες για εμάς εμπειρίες τους. Αυτών των ανήσυχων, φιλοπερίεργων και τολμηρών κυριών που μας οδηγούν σήμερα σε ένα ταξίδι σε τοποθεσίες (αλλά και σε έθιμα, συνήθειες, συμπεριφορές) που τις γνωρίζουμε μεν καλά, αλλά τις ξαναβλέπουμε μέσα από τα δικά τους μάτια.

Η πρωτοπόρος Μέρι Γουόρτλεϊ Μόνταγκκιου

Εκτός από προοδευτική διανοούμενη και ποιήτρια, η λαίδη Μέρι Γουόρτλεϊ Μόνταγκκιου με τη σκανδαλώδη προσωπική ζωή (μεταξύ άλλων το 1739 εγκατέλειψε τον σύζυγό της για να ζήσει στην Ιταλία τον έρω-

τά της με έναν νεαρό Ιταλό) ήταν και μία από τις πρώτες (αν όχι η πρώτη) γυναίκες που ταξίδεψαν στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα, το 1717. Για να βρει έναν τόπο με πολλά αρχαία ερείπια που όμως «όπως με πληροφορούν, αντί για ημίθεους και ήρωες είναι πια γεμάτος ληστές και θα διέτρεχα μεγάλο κίνδυνο αν ξεκινούσα αυτό το ταξίδι (σ.σ.: σχεδίαζε να επισκεφθεί διάφορες αρχαιολογικές τοποθεσίες στην Πελοπόννησο και αλλού) σε μία έρημη χώρα για την οποία όμως νιώθω τόσο σεβασμό». Τον δρόμο της εξερεύνησης που άνοιξε η πρωτοπόρος αριστοκράτισσα ακολούθησαν και άλλες τολμηρές Αγγλίδες. «Οι βρετανίδες περιηγήτριες νοιητεύτηκαν από την πρόκληση του ελληνικού ταξιδιού» εξηγούν η Βασιλική Κολοκοτρώνη και η Ευτέρπη Μήτση στην εισαγωγή του εξαιρετικού «Στη χώρα του φεγγαριού» - Βρετανίδες περιηγήτριες στην Ελλάδα,

1718-1932» (Βιβλιοπωλείον της Εστίας): «Ξεκινώντας από τον 18ο αιώνα, η Ελλάδα παρουσιάζεται μέσα από τις επιστολές των Μέρι Γουόρτλεϊ Μόνταγκκιου και Ελίζαμπεθ Κρέιβεν ως δυσπρόσιτος και επικίνδυνος τόπος, ιδιαίτερα για τις γυναίκες, που εξαιρούνται από το πρότυπο του τολμηρού εξερευνητή και του σοβαρού επιστήμονα ή συλλέκτη αρχαιοτήτων».

Spa στην Αθήνα του 18ου αιώνα

Η λαίδη Ελίζαμπεθ Κρέιβεν ήταν άλλη μία μοντέρνα για την εποχή της γυναίκα της αγγλικής αριστοκρατίας. Η οποία, ενώ ήταν σε διάσταση με τον σύζυγό της, ταξίδεψε μόνη, με μοναδική συντροφιά έναν υπηρέτη της, γεγονός επαναστατικό για εκείνη την εποχή. Κατά το πέρασμά της από την Αθήνα επισκέφθηκε ένα χαμάμ, εμπειρία την οποία περιγράφει με γλαφυρότητα και χιού-

μορ: «...Μπήκαμε στον προθάλαμο του λουτρού όπου οι γυναίκες ντύνονται και ξεντύνονται προβάροντας τα ρούχα πάνω σε σανίδες όπως οι ράφτες. Ήταν πάνω από πενήντα. Μερικές λούζονταν, άλλες έβαφαν ή έπλεκαν τα μαλλιά τους. Κάποιες τελείωναν την τουαλέτα τους περνώντας με μια λεπτή χρυσή βελόνα τη μαύρη μπογιά στα βλέφαρά τους. Με δύο λόγια είδα εδώ την τουρκική και την ελληνική φύση, από τελείως ντυμένη ως ολότελα γυμνή, στην πρωτόγονη μορφή της – γιατί οι γυναίκες που βρίσκονταν στο μέσα δωμάτιο ήταν όλες σαν την Εύα, και βγαίνοντας έξω η σάρκα τους έμοιαζε βρασμένη. Αυτά τα λουτρά είναι η καλύτερη διασκέδαση των γυναικών, μένουν συνήθως πέντε ώρες εκεί μέσα, δηλαδή και στο νερό και στην περιποίηση συνολικά, αλλά νομίζω πως δεν έχω ξαναδεί ούτε τόσες πολλές χοντρές γυναίκες μαζεμέ-